

پادداشت سرک پیر

● چرا سلین؟ / علی دهباشی

پس از انتشار ویژه‌نامه‌های تاگور (پائیز ۱۳۸۴)، گونترگراس (زمستان ۱۳۸۴) و ماندلشتام (بهار ۱۳۸۵) اینک ویژه‌نامه لویی فردینان سلین را در پیش رو دارید.

ترجمه دو رمان از سلین «سفر به انتهای شب» و «مرگ قسطی» ما را با سلین در زبان فارسی آشنا کرد. بخصوص رمان «مرگ قسطی» که با استقبال چشمگیری از سوی علاقمندان به ادبیات ویژه ادبیات فرانسه روبرو شد. و بحث درباره سلین بیشتر با انتشار «مرگ قسطی» آغاز شد. بد نیست بدانید که در فرانسه هم بازخوانی سلین مدتهاست آغاز شده و پس از گذشت چندین دهه آثار سلین دوباره منتشر شد و همچنان او را می‌خوانند و داورهای تند و تیز درباره سلین جای خود را به بحث‌های جدی‌تر و عمیق‌تر داده است. غالب منتقدین فرانسوی او را در رده بزرگترین نویسندگان فرانسه قرار می‌دهند.

برخی اهمیت سلین را در استفاده از زبان عامه یا زبان محاوره در ادبیات دانسته‌اند، برخی دیگر سلین را به دلیل نمایاندن خشونت در تمامی لایه‌های زندگی، بویژه در دوران جنگ، ارزش نهاده‌اند که با ترسیم این خشونت و بیرحمی لگام گسیخته علامت پرسش و تعجبی بزرگ در برابر شأن و هویت انسانی می‌گذارد.

سلین دو جنگ جهانی را به خود دید، دو جنگی که چهره دنیا را تغییر داد، چه از نظر سیاسی و جغرافیایی و چه از حیث فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی. جهان پس از این دو جنگ دیگر

نتوانست چون گذشته باشد و با تغییر نظام‌ها و دولت‌ها، نگرش‌ها نیز دگرگون شد. تغییری که در هنرمندان رخ نمود، ناگزیر بسی زرف‌تر بود. بی اغراق می‌توان گفت که کمتر نویسنده و هنرمندی این امکان را داشته که هر دو جنگ را ببیند و یا به تعبیری باگروشت و خون خود تجربه کند. لویی فردینان سبیل یکی از همین شمار اندک است. او خشونت و بی‌رحمی جنگ را تا مغز استخوان خود تجربه کرد و بهای سنگینی برای آن پرداخت. از این رو دنیایی که سلین به تصور کشید جز تجسم خشونت، نفرت و لگام گسیختگی چیزی نبود. سلین واقعیت بی‌رحم زمانه خود را توصیف کرد و اگر این توصیف چهره‌ای کزیه و بدمنظر از جهان به دست می‌دهد، چیزی نیست جز آنکه سلین آینده‌ای در برابر جهان آن روز، و شاید هم جهان امروز، می‌نهد.

اما شاید بتوان گفت که فراتر از این همه، ارزش سلین به سبب تصویر پیچیدگی‌های روح آدمی و چه بسا هولناک‌ترین آنها باشد که خصیصه اصلی رمان و ادبیات مدرن است.

اینکه چرا و چگونه عظمت سلین پزشک در برابر خشونت زبانی سلین نویسنده رنگ می‌بازد به درک او از زندگی در دوران و زمانه خود باز می‌گردد. این نویسنده زخم دیده از جنگ می‌خواهد به آیندگان بگوید و با صراحتی جنون‌آمیز به آنان نشان دهد که جنگ و پیامدهای آن با انسان چه می‌کند و...

در راه دشوار، پر و پیچ و خم انتشار ویژه‌نامه سلین همچون گذشته خود و امثال همکاران، دوستان و استادان ارجمندی می‌دانم که نام شریفشان را در فهرست ابتدای مجله آورده‌ایم. اما نمی‌توانم بطور ویژه از مهدی سبحانی بگویم. روح بخشان، خشایار دهبیمی، گیتی سمسار و خجسته کیهان تشکر نکنم که هر آینه یاری و تشویق آنها نبود این شماره به این صورت منتشر نمی‌شد. بخصوص از مهدی سبحانی بخاطر سرمقاله بسیار خواندنی‌اش و سپاس همه علاقمندان به رمان و ادبیات از او بخاطر ترجمه فوق‌العاده‌اش از «مرگ قسطی».